

Representantforslag 4 S

(2016–2017)

fra stortingsrepresentantene Trond Giske, Marianne Aasen, Martin Henriksen, Tone Merete Sønsterud og Christian Tynning Bjørnø

Dokument 8:4 S (2016–2017)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trond Giske, Marianne Aasen, Martin Henriksen, Tone Merete Sønsterud og Christian Tynning Bjørnø om en nasjonal strategi for digitalisering og oversikt over den digitale tilstanden i norsk skole

Til Stortinget

Bakgrunn

Å kunne bruke IKT og digitale tjenester godt blir en stadig viktigere kompetanse i arbeidslivet og i samfunnet for øvrig. Elevene som begynner på skolen i år, skal være i arbeidslivet 60 år frem i tid. Den teknologiske utviklingen går stadig raskere, og arbeidslivet stiller nye og høyere krav til arbeidstakernes kunnskap, kompetanse og ferdigheter på det digitale feltet. Forslagsstillerne mener dette også stiller stadig nye krav og forventninger til skolen, krav til både *hva* og *hvordan* elever skal lære, arbeide med og forholde seg til kunnskap.

En minst like viktig grunn for å skape en moderne skole som tar i bruk digitale læremidler, er at elever i norsk skole skal lære best mulig. Tidlig innsats og tilpasset opplæring er avgjørende for at alle elever skal lære godt i skolen. Det forutsetter at lærerne har tid til å følge opp hver enkelt elev. Forslagsstillerne mener det trengs flere lærere i skolen for sikre lærerne nok tid. I tillegg vil en satsing på digitale læremidler være viktig for å gi lærerne bedre verktøy og mer tid til god oppfølging og tilpassing av undervisningen.

Dette representantforslaget handler om å få på plass en nasjonal strategi for digitalisering i skolen. Strategien bør som minimum inneholde forslag for

en nasjonal satsing på utvikling av programvare for undervisning, en kompetanseutviklingsplan for lærere, en satsing på infrastruktur og forslag til en nasjonal innkjøpsordning for digitale læremidler. Som en del av denne strategien mener forslagsstillerne at det også bør legges frem en oversikt over den digitale tilstanden i norsk skole når det gjelder infrastruktur, lærernes kompetanse, tilgang på digitale læremidler, tidsbruk og andre relevante tema. Forslaget vil ikke ta for seg de mer generelle sidene ved innholdet i opplæringen. Forslaget supplerer slik Meld. St. 28 (2015–2016) Fag – Fordypning – Forståelse – En fornyelse av Kunnskapsløftet, som denne høsten er til behandling i Stortingets kirke-, utdannings- og forskningskomité.

En nasjonal strategi må ha som mål å bidra til å få opp tempoet i bruk og utvikling av gode, tilpassede digitale læremidler i norsk skole gjennom en helhetlig satsing på digital kompetanse. Det er forslagsstillerne klare inntrykk at man i skolen i dag mangler en nasjonal plan for dette, og at mange derfor ender med å vente på andre: Lærere venter på at gode, tilrettelagte læremidler skal bli utviklet. Miljøene som utvikler nye digitale læremidler, venter på større sikkerhet for at norsk skole vil prioritere nødvendig oppgradering og investere i nye læremidler. Mange skoler har ikke tilstrekkelige ressurser til utstyr og nødvendig infrastruktur som for eksempel nettkapasitet eller tilrettelagte klasserom. Lærerne har per i dag heller ikke gode nok tilbud om etter- og videreutdanning i god pedagogisk bruk av nye digitale læremidler.

Ikke en debatt om for eller mot, men hvordan

Den norske debatten om digitale læremidler ender ofte opp med en diskusjon om hvorvidt man er for eller mot. I februar 2015 markerte kunnskapsmi-

nister Torbjørn Røe Isaksen seg blant dem som er skeptiske til digitale læremidler, da han blant annet sa til Dag og Tid at «Eg meiner det har vore ein stor og litt naiv politisk entusiasme for IKT i norsk skule dei seinaste tiåra». Kunnskapsministeren tar ifølge avisa «eit oppgjær med digitalentusiasmen i norsk skulepolitikk», og mener at «Ingenting tyder på at auka bruk av IKT i seg sjølv gjev betre læring». Forslagsstillerne mener at å diskutere hvorvidt man er for eller mot digitale læremidler gir like lite mening som å spørre om man er for eller mot bøker. Det viktige spørsmålet i skolesammenheng må, uansett læremiddel eller metode, være hvilken pedagogisk og faglig verdi det enkelte læremiddel har for opplæringen. Den sentrale begrunnelsen for å bruke digitale læremidler i skolen er at det kan gi bedre læring for elevene.

En innvending ofte brukt mot datamaskiner og digitale læremidler i skolen er at dette kan føre til at elevene heller bruker tid på spill, sosiale medier eller andre utenomfaglige aktiviteter. I rapporten «Technology Outlook. Norwegian Schools 2013 – 2018» som Senter for IKT i opplæringen la frem, kommer det frem at norske elever i snitt bruker en tredjedel av skoletimen på sosiale medier, spill eller lignende ikke-relevant innhold. Ti prosent av elevene brukte hele timen på dette. Forslagsstillerne vil like fullt understreke at løsningen ikke er å utelukke digitale læremidler, men at god bruk av digitale læremidler også innebærer å finne gode løsninger og metoder som sørger for at de bidrar til bedre læring – ikke distraksjon eller tar fokuset bort fra det faglige innholdet. Her er det tydelig klasseledelse, IKT-kompetente lærere og gode og tilpassede verktøy som må være løsningen, heller enn å svare med å ikke ta i bruk mulighetene i den digitale utviklingen av frykt for at de skal føre til distraksjon.

Digitale læremidler og bedre læring

Å ta i bruk digitale læremidler handler heller ikke om et skifte fra bok til datamaskin og å la resten av læringsprosessen være som den er. Digitale læremidler gir lærerne nye gode verktøy blant annet for å se hva hver elev mestrer og sliter med, oppdage læringsvansker tidligere og tilpasse undervisningen. Når elever løser oppgaver på en digital plattform, kan informasjon og analyser gi læreren bedre muligheter til å følge utviklingen til hver eneste elev. Det kan sikre at man tidligere oppdager alle elever som trenger spesialundervisning og bedre tilpassing. En ytterligere fordel er at elever i mindre grad må tas ut av klasserommet for ulike typer tilpasset opplæring, siden digitale verktøy gir større muligheter for å tilpasse opplegg i klasseromssituasjonen.

Å bruke digitale læremidler kan bety at elever ikke blir sittende å vente på hjelp når de står fast, men

at de raskt kan få veiledning og arbeide videre med tilpassede oppgaver. Løsninger som for eksempel «flipped classroom», der elevene kan se undervisningen på videoklipp hjemme og deretter løser oppgaver eller arbeide og diskutere lærestoffet når de er på skolen, kan også bidra til at lærere kan bruke tiden sin enda bedre. Her skisseres kun noen av de mulighetene man kjenner til i dag, men forslagsstillerne legger til grunn at digitale læremidler i fremtiden også vil by på helt nye kvaliteter og former for læring.

Dagens digitale tilstand i norsk skole

Det finnes ingen fullstendig og oppdatert oversikt over den digitale tilstanden i norsk skole, men forskjellige undersøkelser gir en pekepinn på hvordan det står til på ulike områder. Ifølge den internasjonale studien «International Computer and Information Literacy Study» (ICILS) fra 2013, som ser på ungdomsskoleelevers digitale ferdigheter, er det kun 8 prosent av norske elever som bruker datamaskin til daglig i skolen, mens 57 prosent oppgir ukentlig databruk (datamaskin inkluderer her også bruk av nettbrett). Rapporten «Monitor Skole 2013» fra Senter for IKT i utdanningen understreker at bruken av digitale verktøy ikke er utbredt i norsk skole. Rapporten viser at 87 prosent av elevene i 7. klasse og 76 prosent av elevene i 9. klasse bruker datamaskin mindre enn tre timer i uka. Undersøkelsen viste også en nedgang fra 2011 til 2013. Dessverre foreligger det ingen oppdatert Monitor-rapport etter 2013. En rapport fra European Commission i 2013 trekker frem at norske skoler, sammenlignet med andre land, har god tilgang til både digitalt utstyr og Internett, men plasserer seg likevel i mellomsjiktet når det kommer til pedagogisk bruk av IKT.

Det finnes ingen oppdatert tilgjengelig undersøkelse som viser hvor mange datamaskiner eller nettbrett det er per elev i norsk skole i dag. I 2014 gjorde NRK undersøkelser som viste at det var store forskjeller på tilgang til digitale læringsverktøy i norske kommuner, med et landssnitt på litt over tre elever per datamaskin. I tillegg viste NRKs undersøkelser at skolene hadde problemer med god nok internettkapasitet og ikke hadde ressurser til å drifte og oppdatere det utstyret de hadde. Den gang svarte kunnskapsministere Torbjørn Røe Isaksen at det måtte være opp til hver enkelt kommune å prioritere det digitale. Forslagsstillerne mener forutsetningene for god læring og at elevene skal ha mest mulig like muligheter til å tilegne seg god digital kompetanse og ferdigheter, ikke bør avhenge av kommunens økonomi eller skolens individuelle prioriteringer og etterlyser med den bakgrunn en nasjonal satsing.

Lærernes digitale kompetanse

God pedagogisk bruk av digitale læremidler forutsetter at lærerne har oppdatert kunnskap og tilbud om relevant kompetansepåfyll. I ICILS-undersøkelsen ble det også stilt spørsmål til IKT-ansvarlige på skoler om hva de anså for å være den største hindringen for mer bruk av digitale læremidler i undervisningen. Ved norske skoler svarte 77 prosent at den mest fremtredende hindringen ved deres skole var mangelfulle digitale ferdigheter hos lærerne.

Det finnes ingen omfattende nasjonale undersøkelser av norske læreres digitale kompetanse, men i 2014 ga Senter for IKT i utdanningen ut en rapport om nyutdannede læreres digitale kompetanse: «Profesjonsfaglig digital kompetanse og erfaringer med ikt i lærerutdanningen». Rapporten viste at de nyutdannede lærerne var positive til å bruke digitale verktøy i undervisningen, men mente de ikke hadde fått særlig god opplæring i dette gjennom lærerutdanningen. Det er ingen grunn til å regne med at opplæringen i bruk av digitale læremidler har vært bedre tidligere. Utdanningsdirektoratets halvårslige spørreundersøkelse til Skole-Norge viste også at 83 prosent av skolelederne høsten 2014 sier at lærerne i hovedsak bruker lærebøker som læremiddel. Riktignok kan det se ut til at det begynner å utvikle seg en blandingskultur, der digitale læremidler brukes som supplement.

Det finnes etablerte tilbud for videreutdanning innen digital kompetanse for lærere, men disse er ikke del av etter- og videreutdanningsstrategien «Kompetanse for kvalitet». Det er per i dag heller ingen annen nasjonal satsing på etter- og videreutdanning i digital kompetanse for lærere.

Norske læremidler

Norge har allerede sterke klynger innen utviklingen av digitale læremidler. Den norske EdTech-næringen er i stor vekst, og det finnes allerede 60 millioner brukere av norsk utdanningsteknologi i verden. Noen gode og velkjente eksempler på suksessfulle norske læremidler er DragonBox og Kikora. Til tross for sterke norske fagmiljøer på dette området er disse enda ikke blitt utnyttet i sin fulle bredde for norsk skole og opplæring.

En del studier har pekt på at norske læremidler har varierende kvalitet, og at lærere har lite kompetanse i valg av læremidler. Blant annet viste evalueringen av Kunnskapsløftets delstudie av læremidler, «Analyse av læreplan og et utvalg læreverk i naturfag, norsk og samfunnsfag» (2008), at de nye lærebøkene som ble utviklet i forbindelse med reformen, i varierende grad følger opp læreplanens intensjoner. Lærebøkene gir ikke støtte til hvordan lærere og elever kan bryte ned og forstå brede kompetansemål eller stimulerer til å utvikle læringsstrategier, og vektlegging av vurdering av elevenes læring er nærmest fraværende. En satsing på digitale læremidler er også en satsing på bedre kvalitet på læremidler generelt.

Dansk modell

Danmark gikk i 2011 inn for en storstilt satsing på digitalisering av skolen. Målet var å styrke landets konkurransekraft og var en del av den danske strategien for digital vekst. Satsingen ble gjort i samarbeid mellom nasjonale og lokale myndigheter. Til sammen satte stat og kommune av 2 mrd. kroner til en kraftig satsing på infrastruktur, digitale læremidler, digital kompetanseutvikling for lærere og forskning. Den første perioden fra 2011 til 2015 ble ansett som en stor suksess, og satsingen er nå videreført til utgangen av 2017. Som en viktig del av satsingen ble det opprettet en fondsordning for innkjøp av digitale læremidler, og 500 mill. kroner av de avsatte midlene ble øremerket dette formålet. Fondet blir brukt til å kompensere kommunene for 50 prosent av utgiftene til digitale læremidler, hvilket betyr at det legges opp til investeringer på totalt 1 mrd. kroner.

Den danske satsingen har gitt resultater. Mens de i juni 2012 hadde 130 godkjente digitale læremidler på den nasjonale materialplattformen, hadde det mindre enn to år senere økt til 430. De første evalueringene av den danske satsingen viste også til gode resultater når det gjald elevenes motivasjon, mer tid til lærerne og mer variert undervisning. Forslagsstillerne mener Norge bør la seg inspirere av den danske satsingen og fremmer forslag om en nasjonal strategi for digitalisering i skolen.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen utforme og legge frem en nasjonal strategi for digitalisering i skolen for Stortinget. Strategien bør som minimum inneholde forslag om en nasjonal satsing på utvikling

av programvare for undervisning, en kompetanseutviklingsplan for lærere, en satsing på infrastruktur og forslag om en nasjonal innkjøpsordning for digitale læremidler.

2. Stortinget ber regjeringen legge frem en oversikt over den digitale tilstanden i norsk skole når det gjelder infrastruktur, lærernes kompetanse, tilgang på digitale læremidler, tidsbruk og andre relevante tema.

4. oktober 2016

Trond Giske

Marianne Aasen

Martin Henriksen

Tone Merete Sønsterud

Christian Tynning Bjørnø